

nyek aggodalomnak adták át a helyüket, amit az enyhített valamelyest, hogy Horthy újra megjelent a politika színpadán. A mentés új irányainak hívei egyre hangosabban és meggyőzőbben hallatták szavukat. Voltak, akik egyfajta „magyar vonal” követése mellett törtek lándzsát, ami vezető magyar egyházi, politikai és kormányzati személyiségek mozgósítását jelentette volna mentési feladatokra; mások a magyarokon kívül a Nemzetközi Vöröskeresztet és a semleges országokat is szerették volna bevonní a mentésbe; ismét mások a kibontakozó ellenállásba való bekapcsolódáshoz fűzték a legtöbb reményt. A Budapest felszabadulását megelőző hat hónapban – amely három hónapnyi viszonylagos nyugalom és három hónapnyi terror közel egyenlő periódusaira oszlott – ez a három törekvés nagymértékben összefonódott. Ebben az időszakban a legjelentékenyebb kísérleteket a mentésre és segítyezésre Krausz Miklós és Komoly Ottó kezdeményezték.

Krausz Miklós szerepe a mentésben. Krausz a Palesztina Hivatal budapesti szervezetének ügyvivője volt. A Palesztina Hivatal és a Mentőbizottság munkája kiegészítették egymást; a hivatalra elsősorban a palesztinai kivándorlási ügyek gyakorlati bonyolítása tartozott, így a jelöltek kiválasztása és nyilvántartásba vétele, az emigrációs csoportok megszerzése, a palesztinai bevándorlási engedélyek szétosztása, az útlevelek és vízumok beszerzése és az utaztatás megoldása. A hivatal működésének irányelveit a nagyobb cionista pártok 11 képviselőjéből álló bizottság határozta meg,¹⁷³ a végrehajtás felelősségét pedig a háromtagú elnökség viselte. 1937-ben a hivatal Osztern Lipót irányítása alá került, aki egyben a Magyar Cionista Szövetségnek is elnöke volt. Osztern betegeskedése miatt a hivatal napi ügyeinek intézését fokozatosan Krausz vette át. Miután Magyarország 1941 júniusában a tengely oldalán belépett a háborúba és ennek nyomán a brit diplomatákat visszahívták Budapestről, a hivatal palesztinai bevándorlás kérdéseit nem tudta kívül megtárgyalni. Osztern formálisan „feloszlatta” a hivalt, alkalmazottait Krausszal együtt elbocsátotta. Krausz és az elnökség azonban ezt a döntést nem volt hajlandó tudomásul venni, és a hivatal tovább működött. Az élén egy darabig Bisseliches Mózes, a Magyar Cionista Szövetség volt elnöke állt, akít Osztern jelölt ki a hivatal vezetésére. Minthogy azonban a ki nevezés törvényessége körül kétségek merültek fel, Bisseliches nem kívánt aktív vezető szerepet betölteni. 1943 nyarán, amikor Krausz a palesztinai kivándorlás gondolatával foglalkozott, Brand azt javasolta Barlasnak, hogy Komolyt és Marton Ernőt bízzák meg a hivatal irányításával.¹⁷⁴ Krausz azonban meggondolta magát, és a nehézségek nem oldódtak meg. A hivatal újjászervezésére és elnökének megválasz-